NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Spraw Społecznych

KSS.411.4.9.2026

Pan
Andrzej Brzeziński
Prezes Zarządu Głównego
Polski Związek Niewidomych
ul. Konwiktorska 9
00-216 Warszawa

Wystąpienie pokontrolne

I/25/001

Organizacja i finansowanie turnusów rehabilitacyjnych przy udziale środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Spraw Społecznych
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
tel. +48 22 444 56 87, kss@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana

Polski Związek Niewidomych[1], ul. Konwiktorska 9, 00-216 Warszawa.

Kierownik jednostki kontrolowanej

Andrzej Brzeziński, Prezes Zarządu Głównego Stowarzyszenia[2], od 28 września 2021 r.

Zakres przedmiotowy kontroli

1. Prawidłowość organizacji i realizacji turnusów rehabilitacyjnych.
2. Prawidłowość rozliczania dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych.

Okres objęty kontrolą

Od 1 stycznia 2023 r. do 30 czerwca 2025 r. z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.

Podstawa prawna podjęcia kontroli

Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[3].

Jednostka przeprowadzająca kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli, Departament Spraw Społecznych[4]

Kontroler

Elżbieta Grzeszczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPS/64/2025 z 29 października 2025 r. oraz upoważnienie nr KSS/12/2026 z 7 stycznia 2026 r.

(akta kontroli: t. VI, str. 262-265, 267-269)

[1] Dalej: PZN lub Organizator.
[2] Dalej: Prezes.
[3] Dz. U. z 2022 r. poz. 623, ze zm., dalej: ustawa o NIK.
[4] do 31 grudnia 2025 r. Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny.

II. Ocena ogólna[5] kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Organizator w latach 2023-2025 (I połowa) prawidłowo zorganizował i zrealizował 66 turnusów rehabilitacyjnych usprawniająco-rekreacyjnych w formie stacjonarnej, w których wzięło udział łącznie 1561 osób z niepełnosprawnościami.

Organizator spełnił warunki zabezpieczenia turnusów od strony organizacyjnej, technicznej i kadrowej, w tym stałą opiekę pielęgniarską oraz umożliwił korzystanie z opieki lekarskiej podczas turnusów.

PZN realizowało turnusy zgodnie z opracowanymi i złożonymi do wojewody programami, które określały wszystkie wymagane elementy stosownie do art. 10c ust. 6 ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych[6]. Czas trwania objętych badaniem 12 turnusów wynosił co najmniej 14 dni w grupach liczących nie mniej niż 20 uczestników, za wyjątkiem trzech turnusów, które nie spełniały wymogu liczebności grup zorganizowanych stosownie do art. 10c ust. 5 ustawy o rehabilitacji.

Organizator, co do zasady, terminowo przekazywał do powiatowych centrów pomocy rodzinie[7] informacje o przebiegu turnusu, za wyjątkiem jednego przypadku, w którym przesłano informację o przebiegu turnusu 114 dni po terminie.

Informacje do Wojewody Mazowieckiego o zrealizowanych w 2023 r. i 2024 r. turnusach rehabilitacyjnych stosownie do § 12 ust.1 pkt 7 i 8 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych[8] przekazywane były przez PZN w terminie, jednak zawierały one błędy w ogólnej liczbie osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych[9], co skorygowano w trakcie kontroli NIK.

Organizator w latach objętych kontrolą stosownie do § 12 ust. 1 pkt 9 rozporządzenia w sprawie turnusów dokonywał zwrotu przekazywanych środków, o których mowa w art. 10e ust. 4 ustawy o rehabilitacji w terminie 7 dni od dnia zakończenia turnusu, za wyjątkiem opóźnienia w dwóch przypadkach odpowiednio siedmiu, czterech dni.

[5] Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną albo ocenę negatywną. Jeśli nie zostały spełnione warunki do sformułowania oceny pozytywnej bądź negatywnej, Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę w formie opisowej.
[6] Dz. U. z 2025 r. poz. 913, ze zm., dalej: ustawa o rehabilitacji.
[7] Dalej: PCPR lub centrum pomocy.
[8] Dz. U. Nr 230, poz. 1694 ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie turnusów.
[9] Dalej: PFRON lub Fundusz.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe[10] kontrolowanej działalności

1. Prawidłowość organizacji i realizacji turnusów rehabilitacyjnych

Opis stanu faktycznego

1.1. PZN jest stowarzyszeniem[11], którego celem zgodnie z § 9 Statutu PZN[12] jest zrzeszanie osób niewidomych i słabowidzących oraz podejmowanie działań w celu m.in. ich rehabilitacji oraz wspierania rodzin osób niewidomych i słabowidzących.
Zgodnie z art. 10c ust. 2 pkt 1 ustawy o rehabilitacji PZN wpisany został do rejestru organizatorów turnusów rehabilitacyjnych Wojewody Mazowieckiego pod nr OR/14/4/22[13] od 13 kwietnia 2022 r. do 13 kwietnia 2025 r. oraz od 14 kwietnia 2025 r. pod nr OR/14/4/25[14] – wpis zachowuje ważność do 14 kwietnia 2028 r.

(akta kontroli: t. I, str. 10-237, t. II, str. 42-55)

W latach 2023-2025 (I połowa) PZN organizowało turnusy w trzech ośrodkach, z tego w dwóch będącymi jednostkami organizacyjnymi nieposiadającymi osobowości prawnej związanymi organizacyjnie z PZN, tj. PZN Ośrodek Leczniczo-Rehabilitacyjny im. kpt. Jana Silhana Nestor w Muszynie[15] i PZN Ośrodek Leczniczo-Rehabilitacyjny „Klimczok" w Ustroniu Morskim[16] oraz trzecim zewnętrznym w Towarzystwie Opieki Nad Ociemniałymi w Laskach[17].

(akta kontroli: t. I, str. 10-237, t. II, str. 17-18, 27-29, 32, 56-117)

Organizator zawarł z Towarzystwem w Laskach trzy porozumienia w przedmiocie organizacji turnusu usprawniająco-rekreacyjnego dla 24 dzieci z dysfunkcją narządu wzroku i ich 24 rodziców bądź opiekunów:

- 19 czerwca 2023 r. na łączną kwotę 152,3 tys. zł za okres od 25 czerwca do 9 lipca 2023 r.,
- 10 czerwca 2024 r. na łączną kwotę 165,6 tys. zł za okres od 23 czerwca do 7 lipca 2024 r.,
- 9 czerwca 2025 r. na łączną kwotę 185,4 tys. zł za okres od 29 czerwca do 13 lipca 2025 r.

(akta kontroli: t. II, str. 14-29**)**

1.2. W latach 2023-2025 (I półrocze) PZN zorganizował łącznie 66 turnusów rehabilitacyjnych usprawniająco-rekreacyjny (2023 r. – 31 turnusów, 2024 r. – 27 turnusów, I połowa 2025 r. – osiem turnusów), w których wzięło udział łącznie 1561 osób niepełnosprawnych (2023 r. - 731, 2024 r. – 670, I połowa 2025 r. - 160), które uzyskały dofinansowanie ze środków Funduszu, w tym z:

- dysfunkcją narządu ruchu, z wyłączeniem osób poruszających się na wózkach inwalidzkich 460 osób niepełnosprawnych (odpowiednio 206, 199 oraz 55),
- dysfunkcją narządu słuchu 16 osób niepełnosprawnych (odpowiednio siedem, dziewięć oraz zero),

[10] Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych przedstawionych w kolejnych punktach niniejszego rozdziału wystąpienia pokontrolnego. Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę cząstkową jako ocenę pozytywną albo ocenę negatywną. Jeśli nie zostały spełnione warunki do sformułowania oceny pozytywnej bądź negatywnej, Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę w formie opisowej.
[11] Nr KRS 0000042049.
[12] Uchwała nr 12 z 28 września 2021 r. XVIII Krajowego Zjazdu Delegatów PZN w sprawie uchwalenia Statutu Polskiego Związku Niewidomych zmieniona uchwałą nr 11 z - 24 kwietnia 2024 r. XIX Krajowego Zjazdu Delegatów PZN w sprawie zmian do Statutu Polskiego Związku Niewidomych, dalej: Statut.
[13] Na podstawie wniosku o wpis z 10 marca 2022 r.
[14] Na podstawie wniosku o wpis z 24 lutego 2025 r.
[15] Dalej: PZN OLR „Nestor" w Muszynie.
[16] Dalej: PZN OLR „Klimczok" w Ustroniu Morskim.
[17] Dalej: Towarzystwo w Laskach.

- dysfunkcją narządu wzroku 813 osób niepełnosprawnych (odpowiednio 407, 339 oraz 67),
- upośledzeniem umysłowym 12 osób niepełnosprawnych (odpowiednio sześć, cztery oraz dwie),
- chorobą psychiczną 30 osób niepełnosprawnych (odpowiednio 13, jedenaście oraz sześć),
- padaczką 11 osób niepełnosprawnych (odpowiednio trzy, sześć oraz dwa),
- schorzeniami układu krążenia 98 osób niepełnosprawnych (odpowiednio 41, 50 oraz siedem),
- innymi niż wymienione jak powyżej 121 osób niepełnosprawnych (odpowiednio 48, 52 oraz 21).

(akta kontroli: t. VI, str. 229-246, 252, 266)

1.3. Badaniem objęto 12 z 66 (tj. 18,2%) turnusów usprawniająco-rekreacyjnych w latach 2023-2025 (I połowa), z tego dziewięć w grupach zorganizowanych liczących nie mniej niż 20 osób niepełnosprawnych oraz trzy turnusy w grupach liczących mniej niż 20 uczestników[18].

(akta kontroli: t. VI, str. 229-246, 302)

W PZN w latach 2023-2025 (I połowa) programy turnusów usprawniająco-rekreacyjnych objętych badaniem określały:

- rodzaj i cele turnusu oraz formy rehabilitacji odpowiednie do rodzajów schorzeń osób niepełnosprawnych,
- rodzaje zajęć kulturalno-oświatowych i sportowo-rekreacyjnych i innych zajęć wynikających ze specjalistycznego rodzaju turnusu, z uwzględnieniem zajęć indywidualnych i grupowych,
- kadrę odpowiedzialną za realizację programu turnusu opisaną poniżej w pkt 1.4. wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli: t. III, str. 12-19, 178-225, 389-485, t. IV, str. 1-126, 294-305, t. V, str.1-320)

Badanie objętych próbą 12 turnusów rehabilitacyjnych wykazało, że PZN w ramach wszystkich turnusów wliczało do grup zorganizowanych liczących nie mniej niż 20 uczestników opiekunów osób niepełnosprawnych, którzy uzyskali dofinansowanie ze środków PFRON, w konsekwencji spośród 12 turnusów, trzy turnusy w PZN OLR „Nestor" w Muszynie nie spełniały wymogu ilościowego określonego w art. 10c ust. 5 ustawy o rehabilitacji. Opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

(akta kontroli: t. VI, str. 229-246, 253-255, 287-298, 302)

1.4. Organizator w latach 2023-2025 (I połowa) spełniał warunki realizacji turnusów z tego:

1) Opracował i złożył do Wojewody Mazowieckiego programy turnusów zawierające wszystkie wymagane elementy stosownie do art. 10c ust. 6 ustawy o rehabilitacji.

(akta kontroli: t. III, str. 12-19, 178-225, t. IV, str. 294-305)

2) Zapewnił kadrę gwarantującą prawidłową realizację programu turnusów, tj. zatrudnił na umowę zlecenia/umowę o pracę w latach 2023-2025 (I połowa):
   - kierownika,
   - pielęgniarkę posiadającą prawo wykonywania zawodu[19],
   - lekarza posiadającego PWZ,
   - specjalistę ds. rehabilitacji ruchowej, specjalistę ds. rekreacji,
   - pedagoga lub inne osoby posiadające przygotowanie pedagogiczne w przypadku turnusów organizowanych dla dzieci niepełnosprawnych lub osób z upośledzeniem umysłowym,
   - psychologa,
   - tłumacza języka migowego w przypadku turnusów organizowanych dla osób z dysfunkcją narządu słuchu,
   - innych specjalistów w zależności od potrzeb wynikających z programu danego turnusu lub niepełnosprawności uczestników tego turnusu, m.in. specjalistów: ds.

[18] Z tego: cztery turnusy w PZN OLR „Nestor" w Muszynie, pięć turnusów w PZN OLR „Klimczok" w Ustroniu Morskim oraz trzy turnusy w Towarzystwie w Laskach.

[19] Dalej: PWZ.

zajęć tyflopedagogicznych, nauki pisma brajla oraz obsługi urządzeń medycznych i technologii asystujących dla osób niewidomych, zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie turnusów.

(akta kontroli: t. III, str. 12-19, 178-225, 389-485, t. IV. str. 2-126, 294-305, t. V, str. 1-286)

3) Zapewnił osobom niepełnosprawnym stałą opiekę pielęgniarską i umożliwił korzystanie z opieki lekarskiej podczas turnusów – zatrudniono pielęgniarkę posiadającą PWZ oraz lekarza posiadającego PWZ, zapewniono badanie lekarskie na początku turnusu (wizyta kwalifikacyjna) oraz na koniec turnusu (podpis lekarza na informacji o przebiegu turnusu) w przypadku turnusów, w których program obejmował zabiegi fizjoterapeutyczne.
(akta kontroli: t. III, str. 20-103, 228-382, 389-485, t. IV, str. 6-126, 262-278)
4) Wszystkie 12 turnusów trwały co najmniej 14 dni, a trzy turnusy z 12 zorganizowano w grupach liczących mniej niż 20 uczestników.

(akta kontroli: t. VI, str. 229-246, 253-255, 287-298, 302)

5) W objętych badaniem 12 turnusach usprawniająco-rekreacyjnych łączny średni czas zorganizowanych zajęć indywidualnych i grupowych w szczegółowym rozkładzie godzin na 14 dni, wynosił od 6,8 do 8,2 godzin oraz od 7,9 do 8,5 godzin dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, czyli nie mniej niż odpowiednio 6, 7 godzin dziennie.

(akta kontroli: t. III, str. 20-103, 228-382, 389-485, t. V, str. 1-286, t. VI, str. 6-41, 70-89, 130-159, 229-246)

6) Zapewniono zajęcia specjalistyczne związane z rodzajem turnusu i uwzględniające rodzaj niepełnosprawności oraz rodzaj dysfunkcji albo schorzeń uczestników turnusu w wymiarze nie mniejszym niż 60% ogólnego czasu zorganizowanych zajęć dla uczestnika turnusu od 62,8% do 78%.

(akta kontroli: t. VI, str. 42-69, 90-129, 160-176, 229-246)

1.5. W latach 2023-2025 (I półrocze) w PZN na 66 zorganizowanych turnusów stwierdzono jeden przypadek skrócenia uczestnictwa z przyczyn losowych, tj. zgonu jednego uczestnika 27 grudnia 2024 r.

(akta kontroli: t. II, str. 157-163)

1.6. W latach objętych kontrolą PZN nie organizowało turnusów rehabilitacyjnych w domach pomocy społecznej lub w innych placówkach opiekuńczych.

(akta kontroli: t. II, str. 158)

1.7. W latach 2023-2025 (I połowa) PZN jako organizator turnusów rehabilitacyjnych nie był poddany kontroli w trybie § 19 ust. 2 rozporządzenia w sprawie turnusów. W badanym okresie ośrodek PZN OLR „Nestor" w Muszynie będący jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej PZN był kontrolowany jeden raz przez PCPR w Nowym Sączu w zakresie spełniania warunków i obowiązków jakie zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji i rozporządzenia w sprawie turnusów winny spełniać ośrodki wpisane do rejestru prowadzonego przez wojewodę, uprawnione do przyjmowania na turnusy rehabilitacyjne osób niepełnosprawnych[20]. W wyniku przeprowadzonej 9 października 2024 r. w PZN OLR „Nestor" w Muszynie kontroli kontrolerzy PCPR w Nowym Sączu nie stwierdzili nieprawidłowości, a działalność ośrodka w Muszynie w „Notatce z kontroli" z tego samego dnia została oceniona pozytywnie.

akta kontroli: t. II, str. 132-155)

1.8. W latach objętych kontrolą nie wpłynęły do PZN skargi na działalność ośrodków, w których organizowane były turnusy rehabilitacyjne

(akta kontroli: t. II, str. 135)

[20] Upoważnienie do kontroli z 3 października 2024 r. nr.: II-012-39/24 Dyrektora PCPR w Nowym Sączu.

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Organizator w trzech z 12 badanych turnusów usprawniająco-rehabilitacyjncych wliczał opiekunów osób z niepełnosprawnościami do grup zorganizowanych, które uzyskały dofinansowanie ze środków PFRON. Stanowiło to naruszenie art. 10c ust. 5 ustawy o rehabilitacji, zgodnie z którym turnusy organizuje się na terenie kraju w grupach zorganizowanych liczących nie mniej niż 20 uczestników w formie stacjonarnej lub niestacjonarnej. Te trzy turnusy[21] liczyły odpowiednio 18, siedem oraz 15 osób z niepełnosprawnościami i nie spełniały ustawowego wymogu liczebności zorganizowanych. Kierownik Centrum Rehabilitacji PZN wyjaśniła, że opiekunowie osób niepełnosprawnych byli wliczani w PZN do uczestników turnusu, ponieważ wspólnie z osobami niepełnosprawnymi uczestniczyli w ich zajęciach lub zajęciach dedykowanym opiekunom osób niepełnosprawnych. W opinii Kierownik Centrum Rehabilitacji PZN zarówno ustawa o rehabilitacji, jak i rozporządzenie w sprawie turnusów nie definiują opiekuna osoby z niepełnosprawnościami, ani nie wskazują jakie rodzaje dokumentów powinien przechowywać organizator turnusu w odniesieniu do opiekunów tych osób. Prezes dodał, że przyczyną odstępstwa od wymaganej liczebności 20 uczestników były m.in. nagłe rezygnacje uczestników, w tym uczestników prywatnych spowodowane pogorszeniem stanu zdrowia, ograniczona liczba skierowań z centrów pomocy i potrzeba zapewnienia ciągłości rehabilitacji w schorzeniach układu krążeniowego, gdzie regularność leczenia jest kluczowa dla utrzymania jej ciągłości.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że pojęcie „uczestnika turnusu rehabilitacyjnego" zostało doprecyzowane w § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie turnusów zgodnie, z którym uczestnikiem turnusu jest osoba niepełnosprawna. Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia w sprawie turnusów osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie pod warunkiem, że nie będzie opiekunem innego uczestnika tego turnusu. Jednocześnie § 4 ust. 2 przywołanego rozporządzenia wprowadza odrębną definicję opiekuna wskazując, że jest to osoba towarzysząca uczestnikowi turnusu rehabilitacyjnego, jeżeli jego udział jest uzasadniony stanem zdrowia osoby niepełnosprawnej i oznacza, że opiekun nie posiada statusu uczestnika turnusu rehabilitacyjnego w rozumieniu obowiązujących przepisów.

(akta kontroli: t. VI, str. 6-41, 229-246, 253-255, 287-289, 294-298, 302-311)

Ocena cząstkowa

PZN organizowało i realizowało turnusy rehabilitacyjne zgodnie z opracowanymi i złożonymi do Wojewody Mazowieckiego programami, zapewniło kadrę gwarantującą realizację programów turnusu oraz stałą opiekę pielęgniarską, w tym umożliwiło korzystanie z opieki lekarskiej podczas turnusów. Czas zajęć indywidualnych i grupowych na turnusach były planowane i realizowane prawidłowo, tj. wynosił nie mniej niż 6 godzin dziennie, a dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz osób z upośledzeniem umysłowym nie mniej niż 7 godzin dziennie. Trzy z 12 objętych badaniem turnusów w Muszynie nie spełniały wymogu grup zorganizowanych liczących nie mniej niż 20 uczestników, stosownie do z art. 10c ust. 5 ustawy o rehabilitacji.

[21] Tj. od 12 kwietnia do 26 kwietnia 2023 r.; 25 marca do 7 kwietnia 2024 r. oraz 12 kwietnia do 26 kwietnia 2024 r. w PZN OLR „Nestor" w Muszynie.

2. Prawidłowość rozliczania dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych

Opis stanu faktycznego

2.1. PZN stosownie do art. 10c ust. 7 pkt 4 ustawy o rehabilitacji jako organizator turnusów przesłało do właściwych centrów pomocy informację o przebiegu turnusu w terminie 21 dni od dnia zakończenia turnusu, sporządzonej odrębnie dla każdego uczestnika korzystającego z dofinansowania ze środków Funduszu, za wyjątkiem jednej informacji o przebiegu turnusu za 2025 r. do PCPR w Stalowej Woli, którą przesłano 114 dni po terminie, co było niezgodne z § 12 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia w sprawie turnusów. Opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

(akta kontroli: t. III, str. 20-103, 228-382, t. IV, str. 262-293, t. VI, str. 212-213, 256-261)

2.2. PZN stosownie do § 12 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia w sprawie turnusów złożyło Wojewodzie Mazowieckiemu w terminie do 31 stycznia zgodnie z obowiązującym wzorem informację o zrealizowanych w poprzednim roku kalendarzowym turnusach za lata 2023-2024 (odpowiednio 30 stycznia 2024 r. oraz 27 stycznia 2025 r.). Organizator 14 marca 2024 r. przekazał Wojewodzie Mazowieckiemu korektę informacji o zrealizowanych turnusach za 2023 r. na podstawie pisemnego wezwania z 7 marca 2024 r.

(akta kontroli: t. VII, str. 2-13, 123-125)

Analiza zestawienia danych dotyczących turnusów realizowanych przez ośrodki w latach 2023-2025 (I półrocze) w PZN, a przekazanymi informacjami do Wojewody Mazowieckiego wykazała błędy w liczbie ogółem osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania z PFRON polegające na tym, że:

- w informacji za 2023 r. wskazano, że liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w turnusach to 735, prawidłowa liczba to 731,
- w informacji za 2024 r. wskazano, że liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w turnusach to 658 - prawidłowa liczba to 670,

Prezes wyjaśnił, że przyczyną różnicy za 2023 r. był błąd wynikający z uwzględnienia przez PZN uczestników komercyjnych, a przyczyną różnicy za 2024 r. był błąd rachunkowy. W trakcie kontroli, PZN dokonało korekty informacji do Wojewody Mazowieckiego za lata 2023-2024 w liczbie ogółem osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania z PFRON odpowiednio do 731 i 670 osób niepełnosprawnych z adekwatną liczbą osób niepełnosprawnych według dysfunkcji lub schorzenia. Biorąc pod uwagę ten fakt, Najwyższa Izba Kontroli odstąpiła od formułowania stwierdzonej nieprawidłowości i wniosku pokontrolnego.

(akta kontroli: t. VI, str. 177-188, 216-252, 266, 274-278, 302)

2.3. PZN w latach 2023-2025 (I połowa) dokonało łącznie 45 zwrotów przekazanych środków finansowych na kwotę 101,6 tys. zł[22] m.in. z powodu rezygnacji osób niepełnosprawnych z uczestnictwa w turnusie z przyczyn osobistych, zdrowotnych oraz przyczyn losowych.
PZN zwrotu wszystkich 43 z 45 przekazanych środków finansowych dokonało w terminie za wyjątkiem dwóch przypadków w PZN OLR „Nestor" w Muszynie. Opis zawarto w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

(akta kontroli: t. VII, str. 16, 18-28, 48-77, t. VI, str. 282-285)

[22] Z tego, za 2023 r. – 53,9 tys. zł, 2024 r. – 44,3 tys. zł oraz 2025 (I połowa) 3,4 tys. zł.

2.4. W latach 2023-2025 (I połowa) PZN posiadał zawiadomienie o wpisie do rejestru organizatorów oraz informację o wpisie do rejestru ośrodków dotyczące okresu, w którym organizowano te turnusy opisane w pkt 1.1. wystąpienia pokontrolnego.
Badaniem objęto cztery losowo wybrane turnusy organizowane przez PZN w 2023 r. na okoliczność posiadania i przechowywania dokumentów dotyczących tych turnusów stosownie do § 12 ust. 1 pkt 10 rozporządzenia w sprawie turnusów[23].
Badanie wykazało, że PZN przechowywało:

- informacje o rodzaju niepełnosprawności wszystkich uczestników lub o rodzaju schorzenia (dysfunkcji) tego uczestnika,
- kopie oświadczeń PZN jako organizatora turnusów,
- programy turnusów,
- informacje o kadrze, która realizowała turnusy, tj. wszystkie umowy o pracę/zlecenia oraz dokumenty potwierdzające kwalifikacje zawodowe pracowników,
- kopie informacji o przebiegu tych turnusów,
- inne dokumenty niezbędne przy organizacji tych turnusów, w szczególności decyzje o przyznanym dofinansowaniu.

(akta kontroli: t. III, str. 12-103, 78-225, 228-382, 389-485, t. V, str. 1-320, t. VII, str. 136-215)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Organizator w ramach turnusu realizowanego od 29 czerwca do 13 lipca 2025 r.[24] przesłał informację o przebiegu turnusu 114 dni po terminie, tj. 25 listopada 2025 r. Stanowiło to naruszenie art. 10c ust. 7 pkt 4 ustawy o rehabilitacji, zgodnie z którym organizator turnusów jest zobowiązany do przesłania do właściwego PCPR informacji o przebiegu turnusu w terminie 21 dni od dnia zakończenia turnusu, sporządzonej odrębnie dla każdego uczestnika korzystającego z dofinansowania ze środków Funduszu. PCPR w Stalowej Woli w piśmie z 5 listopada 2025 r.[25] poinformowało PZN, że nie otrzymało informacji o przebiegu turnusu rehabilitacyjnego uczestnika. Kierownik Centrum Rehabilitacji PZN wyjaśniła, że zaistniała sytuacja spowodowana była nieuwagą.
   (akta kontroli: t. III, str. 20-103, t. VII, str. 2-13, 123-125
2. W dwóch z 45 przypadkach organizator nieterminowo zwrócił środki, o których mowa w art. 10e ust. 4 ustawy o rehabilitacji, co było naruszeniem § 12 ust. 1 pkt 9 rozporządzenia w sprawie turnusów. Zgodnie z tym przepisem organizator powinien zwrócić przekazane środki na wskazany rachunek bankowy w terminie 7 dni od dnia zakończenia turnusu. W ramach turnusu w PZN OLR „Nestor" w Muszynie od 16 do 30 października 2023 r. środki zwrócono 13 listopada 2023 r., tj. z opóźnieniem siedmiu dni, a w ramach turnusu od 3 do 17 listopada 2023 r.[1] środki zwrócono 28 listopada 2023 r., tj. z opóźnieniem czterech dni. Prezes wyjaśnił, że opóźnienie w PZN OLR „Nestor" w Muszynie związane było w pierwszym przypadku z rezygnacją niewidomej uczestniczki i wysłaną do opiekuna prośbą o sporządzenie pisemnej rezygnacji w jej imieniu, a w drugim przypadku rezygnacją uczestnika turnusu, z którym komunikacja odbywała się tylko za pośrednictwem właściwego PCPR.

[23] Tj.: od 12 kwietnia do 26 kwietnia 2023 r. w PZN OLR „Nestor" w Muszynie, od 24 marca do 6 kwietnia 2023 r. i od 7 kwietnia do 20 kwietnia 2023 r. w PZN OLR „Klimczok" w Ustroniu Morskim, od 25 czerwca do 9 lipca 2023 r. w Towarzystwie w Laskach.
[24] W Towarzystwie w Laskach.
[25] Pismo PCPR ze Stalowej Woli nr: PCPR-DRN.700.RSTUR.00024.2025.BS.

(akta kontroli: t. VII, str. 16, 18-28, 48-77, t. VI, str. 282-285)

Ocena cząstkowa

Organizator terminowo, z jednym wyjątkiem, przekazywało do właściwych centrów pomocy informacje o przebiegu turnusu, stosownie do § 12 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia w sprawie turnusów. Informacje o zrealizowanych turnusach w 2023 r. i 2024 r. przekazano Wojewodzie Mazowieckiemu terminowo i zgodnie z obowiązującym wzorem, jednak zawierały one błędy w liczbie ogółem osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania z Funduszu, co zostało w trakcie kontroli Najwyższej Izby Kontroli objęte korektą. W dwóch przypadkach spośród ogółem 45 zwrotów środków w latach 2023-2025 (I połowa), PZN nieprawidłowo dokonało zwrotu środków, tj. po terminie 7 dni od dnia zakończenia turnusu. Organizator posiadał i przechowywał dokumenty dotyczące realizacji i rozliczenia turnusów, stosownie do § 12 ust. 1 pkt 10 rozporządzenia w sprawie turnusów.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Nieuwzględnianie opiekunów osób niepełnosprawnych w ustawowej liczebności uczestników turnusów rehabilitacyjnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Spraw Społecznych Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań. Zgodnie z art. 98 ustawy o NIK, kto nie informuje bądź niezgodnie z prawdą informuje o wykonaniu wniosków pokontrolnych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Warszawa, dnia 4 lutego 2026 r.

Kontroler

Główny specjalista kontroli państwowej

Elżbieta Grzeszczyk

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Departament Spraw Społecznych
p.o. Dyrektor

Konrad Kostępski

/podpisano elektronicznie/